UREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21·60, polletna K 10·80, četrtletna K 5·40, mesečna K 1·80; za Nemčijo celoletno K 26·40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36·—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici štev. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petitvrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo

Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 489. **V Ljubljani, v sredo dne 22. januarja 1913.** **Leto III.**

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:

celoletna	K 21·60
polletna	„ 10·80
četrtletna	„ 5·40
mesečna	„ 1·80

Za Nemčijo:

celoletna	K 26·40
polletna	„ 13·20
četrtletna	„ 6·60
mesečna	„ 2·20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Politična organizacija.

Za svoje gospodarske boje, v katere ga sili njegova gmotna odvisnost od kapitalističnega podjetništva, potrebuje proletariat močno strokovno organizacijo, na katero se lehko opira v vedno silnejših konfliktih s kapitalom, v kateri najde podpore v najtežavnejših dneh, ako je bolan, brez dela, ali prisiljen, da gre na pot.

Poleg strokovne pa mora imeti delavstvo svojo politično organizacijo, brez katere bi bilo nezmožno, uspešno se udeleževati političnega boja. Seveda je prvo vprašanje, ali je delavstvu sploh treba politične borbe. Meščanske stranke prigovarjajo proletariatu, naj se pridruži obstoječim strankam in ga vabijo s sirenskimi glasovi k sebi. Ako bi sledilo tem klicem, bi se rešilo vseh političnih skrbi; buržvazne stranke bi prav rade same skrbele, agitirale, delale postave, delavcem pa ne bi bilo treba nič drugega, kakor slušati zakone, ki so jih skovali njegovi »prijatelji«. Za zgled navajajo radi Anglijo, kjer dolgo ni bilo politične organizacije delavstva, temveč so delavci podpirali liberalce, ki so sprejeli včasi tudi kakšnega moža iz delavnice na svojo kandidatno listo.

Anarhisti se postavljajo na drugo stališče in agitirajo proti političnemu delu sploh. Politiko razglašajo za nemoralno in od proletariata zahtevajo, naj napravi kar na kratko revolucijo in tako strmoglavi družabni red ter vpelje anarhijo.

Slabo bi se godilo delavstvu, ako bi se odločilo za eno ali drugo teh dveh cest. V meščanskih strankah ne morejo biti zastopani interesi delavstva, ker bi bilo nenaravno, ako bi buržvazija pobijala sama sebe in le omejevala moč kapitalizma. Tudi angleški delavci, ki so bili res dolgo politično indiferentni, so se prepričali, da se ne more združiti nasprotnih interesov. Kar so si v gospodarskem boju pridobili, so jim skušali kapitalisti na političnem polju odvzeti. Strokovnim organizacijam so hoteli vzeti moč z zakoni, ki bi jim naložili izjemne dolžnosti ter jim do skrajnosti omejili pravice. Za škodo, ki jo pretrpe kapitalisti ob stavkah, katere so sami provocirali, so hoteli narediti odgovorne strokovne organizacije. Tako so tudi angleški delavci izpoznali, da se morajo še na političnem polju ločiti od buržvazije in še zadnje volitve so jim prinesle lepih uspehov.

Anarhistična teorija je siva in ne more obstati v praktičnem življenju. Politika, bodi kakršnakoli, z nobenim sklepom anarhistične stranke se ji ne more vzeti obstanka. Ako bi delavci zapustili politično polje, bi bil edini uspeh, da bi na njem neomejeno zagospodovali delavski sovražniki ter bi izrabili svojo absolutno moč tem ložje za izkoriščanje proletariata. Revolucije se pa tudi ne more dekretirati. In tudi če bi se jo moglo izvršiti brez predpogojev, brez temeljnih priprav, s krvavo silo, in tudi če bi moglo delavstvo z golimi rokami premagati topove in bajonete, ne bi bilo pridobljeno nič, ker nepripravljeno, neizobraženo in neizvežbano delavstvo ne bi znalo izrabiti zmago sebi trajno v prid in bi se najbrezobraznejši nasilnik lahko polastil moči.

Socialna revolucija pač ni prazna beseda, kakor propovedujejo modrijani, ki mislijo, da je na svetu vse v bistvu neizpremenljivo. Socialna revolucija je nujna posledica nevzdržljivega gospodarskega zistema, ki osrečuje nekaj posameznikov na račun bede neštetih miljonov. Ali socialna revolucija, ki vstvari nov družabni red na podlagi pravice in svobode, more bit le sad zavednega dela izkoriščanih in potlačenih. Socialna revolucija je le zadnje, morda popolnoma mirno dejanje razvoja, kateremu odkažejo zavedni delavci pravi tir.

Delavstvo potrebuje torej politiko, ampak svojo politiko, odgovarjajočo njegovim lastnim potrebam in popolnoma neodvisno od drugih strank. Za izvajanje take politike je pa nujno potrebna samostalna organizacija delavstva. S samim številom ne opravi največja množica ničesar na političnem polju. Vsa moč delavstva tiči v njegovi organizaciji, ki napravi iz tisočerih raztresenih posameznikov enotno veliko telo z enotnimi idejami in z enotnim delom.

Ustvariti si tako organizacijo, ki nastopi lahko kot bojna armada proti tiraniji kapitalizma, je prva in najvažnejša naloga delavstva. Dokler ne izvrši te naloge, je vsako drugo delo zaman.

Se že pripravljajo!

Tajništvo avstrijske zveze podjetnikov je razposlalo za novo leto svojim podeželnim organizacijam naslednje novoletno voščilo:

Dunaj, 31. decembra 1912.

Cenjeno društveno vodstvo!

Ob nastopu novega leta si dovoljujemo izreči vodstvu najboljše čestitke in prosimo, da delujete tudi v novem letu za nadaljni krepki razvoj društva, ki zastopa Vaše interese.

Naša centrala bo gotovo vse storila, da se varujejo interesi članov naših podružnic, a vendar moramo, če hočemo popolno in čvrsto delati za naš cilj, biti zagotovljeni podpore naših podružnic.

Prihodnje leto bo zahtevalo od centrale obilo dela in zato še tembolj potrebujemo sodelovanja naših podružnic. In le če se združijo trdno vse panoge in nastopajo solidarno, **bomo lahko uspešno odbili napad socialno-demokratičnih strokovnih organizacij.**

Upamo, da nam bodo stali naši člani v bodočih kritičnih časih zvesto ob strani. V tem upanju se Vam priporočamo z najodličnejšim spoštovanjem za avstrijsko glavno zvezo podjetnikov:

Podpis nečitljiv.

Iz tega pisma je razvidno, da se avstrijski podjetniki že krepko pripravljajo za boje letošnjega leta in zahtevajo solidarnost organizacij, ki so včlanjene pri glavni zvezi avstrijskih podjetnikov. Proti našim strokovnim organizacijam kličejo na združevanje in zato je dolžnost naših strokovnih organizacij, da se prav tako kakor delavski izkoriščevalci pripravljajo z vso odločnostjo, da jih ne preseneti akcija podjetnikov. Podjetniki mislijo letos zadaviti strokovne organizacije. Ali motijo se in prepričali se bodo v bodočih bojih, kako zna delavstvo braniti svoje organizacije, ker delavstvo ve, da bi bilo izročeno na milost in nemilost podjetnikom, če ne bi bilo organizirano.

Naša neodkritosrčnost.

Trst, 20. januarja.

Tržaški narodni dnevnik je priobčil pretečeni petek in pretečeno soboto dvoje dolgih člankov o hinavščini in zlobnosti tržaške socialne demokracije. O tem predmetu je napisal imenovani list v pretečenem tednu že več notic med domačimi vestmi in tudi dr. Rybař in dr. Wilfan sta o njem obširno govorila na shodih v mestnem svetu. Politični boji so povsod precej umazane reči. Zlasti se pa poslužujejo konzervativne, smrti se bližajoče stranke nečednih argumentov v boju zoper mlade in žilavo nastopajoče nasprotnike. Ampak le klerikalne stranke smejo še uspešno tekmovati s tržaškimi narodnjaki glede na neizbirčnost sredstev zoper nasprotnika. Psovanje po listih ni najlepša stvar; toda nobena psovka ne more razžaliti nasprotnika tako kakor laž, sumničenje in obrekovanje. V imenovanih dveh člankih ni rabil tržaški narodni dnevnik nobenih psovk. Skušal je le v primeroma dostojni obliki opravičiti laži in obrekovanja na račun socialne demokracije, ki jih je bil prej objavil in ki jih ponavljajo narodni voditelji na narodnih shodih. Očitali so nam hinavščino glede šolskega vprašanja, med tem, ko bi imeli glede te reči očitati hinavščino mi gospodom narodnjakom. Gospodje v »Narodnem domu« vedo prav dobro, da je bila ravno socialna demokracija, ki je dosegla pri vladi podržavljenje učnih moči tržaške Ciril-Metodove šole. Vedo, da se je hotela tržaška socialna demokracija odkritosrčno udeležiti boja za slovenske šole v Trstu. Gospodje v »Narodnem domu« je niso hoteli na svoji strani. Zakaj je niso hoteli? Zato, ker je tržaškim narodnjakom ležeče na tem, da se šolsko vprašanje ne reši še za dogleden čas. Najlepši dokaz, da je to res, so besede dr. Rybařa, ki jih je izpregovoril napram nekemu socialistu. **Dr. Rybař je dejal: Za nas je boljše, ako občina tržaška ne prevzame v svojo režijo Ciril-Metodove šole in da prepusti državi, da podržavlja le učne moči. Tako bomo imeli učitelje plačane od države in imeli bomo obenem agitacijsko snov proti italijanskim nacionalcem.** Te besede je izpregovoril dr. Rybař. Ker so bile te besede resnično izpregovorjene in ker pomenijo Rybařeve besede enostavno narodni program, je potemtakem le preveč očitna hinavščina, ako zahtevajo narodnjaki od občine to, česar ne bi radi dobili. Dr. Wilfan očita socialistom hinavščino zato — tako pravi — ker zahtevajo od občine slovenske šole le zaradi tega, ker vedo, da jih občina ne da. Ne le socialni demokratje, marveč tudi slovenski nacionalci vedo, da večina v mestnem svetu noče dati slovenskih šol v mestu. Zahteva po slovenskih šolah bodisi od strani socialnih demokratov ali slovenskih nacionalcev ne more biti zaradi tega nič drugega, kakor gola demonstracija za pravično stvar. Razlika obstoji le v tem, da bi bili socialni demokratje veseli, ako bi večina šole dovolila, med tem ko bi bili slovenski narodnjaki žalostni. Mi in oni vemo, da ne bo slovenskih šol, dokler bo sestavljen občinski svet tako kakor sedaj; oboji le demonstriramo, kadar slovenske šole zahtevamo. Le to je, da je naša demonstracija odkritosrčna, med tem ko je narodnjaška demonstracija neodkritosrčna, torej hinavska.

Nadalje je govoril dr. Rybař in je pisal tržaški narodni dnevnik o podlosti, ki smo jo baje zagrešili s tem, da smo napadli narodne denarne zavode. Najprej povemo, da tega nismo storili. Politični dogodki so neugodno uplivali na svetovni finančni trg. O splošni finančni krizi se pač ni treba prepirati. Da obstoji, je preveč enostavna resnica. Občutili so jo vsi tržaški denarni zavodi. Tudi slovenski. Saj je to »Edinost« sama potrdila in pojasnila. In mi smo v neki notici le mimogrede omenili, da nismo mi krivi, ako občutijo tudi oni slabe posledice političnih dogodkov. Dr. Rybař se je spravil s svojo globoko modrostjo na to nedolžno opazko, govoril o tem na shodu nad četrt ure in menda matematično dokazal, da smo hoteli uničiti slovenske denarne zavode in da smo se še enkrat pokazali kot narodne izdajice. Dokler Rybař je rabil celo neakademično besedo podlost. Tržaški narodni dnevnik je stvar pojasnil in dokazoval, da so denarni zavodi važen faktor za razvoj in napredek tržaških Slovencev in da smo se mi postavili proti temu napredku in razvoju, ko smo agitirali proti denarnim zavodom. Sami vemo, kaj pomenijo dandanes denarni zavodi. Ampak mi kapitalistična stranka nismo, ne reprezentantje bančnega industrializma, zato tudi ne moremo ustreči narodnjakom s tem, da bi z njimi vred si predstavljali bančne zavode kot najpotrebnejše organizacije v narodu. Mi damo prednost našim strokovnim organizacijam. Trdimo in si upamo dokazati, da so delavske organizacije Slovencem bolj koristne, kakor bančni in drugi zavodi. Ali so se gospodje v »Narodnem domu« kedaj vprašali, koliko škodujejo narodu, ako rušijo naše delavske organizacije? Ali so se gospodje kedaj vprašali, koliko škodujejo narodu, ako sumničijo in diskreditirajo naše gospodarske in kulturne organizacije? Nikdar ne! V svoji agitaciji proti nam so šli preko vseh narodnih koristi in niso se bali nikakršnih očitkov. Kadar so se le mogli okoristiti na naš račun, so se okoristili, tudi če so pri tem močno trpeli eminentni narodni interesi. Mi nismo tega nikdar storili in ne bi bili sposobni storiti. Ampak nič se ne bojimo napovedati boja narodni organizaciji, ako bi bili prepričani, da ima od nje narod škodo. In ne bi se bali napovedati boja nobeni banki, ako bi ta z nepravilnim poslovanjem oškodovala narod. In boj bi napovedali, ako bi morali vsled pomanjkanja agitačnih sredstev tudi podleči. Ako pa bi bili mi izdajice in podleži, ako bi hoteli škodovati skupni stvari, tedaj so podleži in izdajice slovenski narodnjaki, ki rušijo delavske organizacije, koristne skupni stvari, in ki uprizarjajo krumirstvo proti slovenskim

---

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Ta trenotek je Pierre opazil monsinjorja Nanija, ki je prišel iz prestolne dvorane; ali občutka razdraženosti in ogorčenosti, katero je bil pričakoval, ni bilo v njem. Nasprotno, srečen je bil, ko je prelat, ki ga je tudi opazil, prišel in mu podal roko. Ali ni se smehljal kakor navadno; lice mu je bilo zelo resno in je izražalo bolest.

»Oh, moj ljubi sin, kakšna strašna katastrofa! Od njega eminence prihajam. On plava v solzah. To je strašno, strašno!«

Sedel je na stol in povabil tudi duhovnika, naj sede, pa je trenotek pomolčal; nedvomno je bil utrujen od razburjenosti in je potreboval teh par minut miru, da se spočije od peze razmotrivanj, ki so mu očividno mračila obraz. Potem je naredil kretnjo, kakor da hoče z njo pregnati te sence, in vrnila se mu je prijaznost in ljubeznivost.

»Torej, moj ljubi sin, govorili ste z Njega svetostjo?«

»Da, monsinjor, snoči, in zahvaljujem se Vam za veliko dobroto, s katero ste izpolnili mojo željo.«

Nani ga je srepo pogledal, na ustnice pa mu je priplaval nepremagljiv smehljaj.

»Zahvaljujete se mi. Vidim, da ste bili razumni in da ste se ob nogah Njega svetosti popolnoma podvrgli. Bil sem prepričan o tem in nič druzega nisem pričakoval od Vaše visoke inteligentnosti. Vendar me zelo osrečujete, zakaj z radostjo spoznavam, da se nisem bil zmotil o Vas.«

Spozabil se je, pa je dodal:

»Nikdar nisem razpravljal z Vami. Čemu, ko so bila tukaj dejstva, da Vas prepričajo. In zdaj, ko ste preklicali svojo knjigo, bi bila vsa diskusija še nepotrebnejša. Vkljub temu, pomislite dobro: Če bi imeli tako moč, da bi lahko povedli cerkev nazaj do njenega začetka, do one krščanske občine, ki ste jo tako dražestno opisali, bi se mogla cerkev vendar le vnovič gibati po onem tiru, na katerega jo je pač Bog povedel, tako da bi bila po preteku tolikih stoletij zopet natančno tam, kjer je zdaj. Ne, Bog je storil prav, kar je storil; cerkev, kakršna je, mora vladati svet — taka, kakršna je, in ona sama mora vedeti, kako bo na zadnje zavarovala svoje kraljestvo na zemlji. Zato je bil Vaš napad na posvetno vlado neodpustljiva zmota, zločin; zakaj s tem, da odstavljate papeštvo od vlade, ga izročate milosti narodov. Vaša nova vera ni nič druzega kakor končni polom vse vere, moralna anarhija, opravičenje razkola, z eno besedo uničenje božanske stavbe, onega starodavnega, modrosti in krepkosti bogatega katoličanstva, ki je doslej zadostovalo blaginji ljudi in ki jih edino more reševai — danes in na veke vekov.«

Pierre je čutil, da je prelat iskreno pobožen, da ima resnično, neomajno vero, in da ljubi cerkev kakor hvaležen sin, trdno prepričan, da je to najlepša, edina socialna organizacija, ki more osrečiti človeštvo. Če hoče vladati svet, ga pač predvsem veseli vladanje, ali prepričan je, da ga ne bi mogel nihče bolje vladati.

»O gotovo, o potih in sredstvih bi se lahko prepirali! Kar se mene tiče, želim prijazna, čimbolj človeška sredstva, taka, da se popolnoma vjemajo s stoletjem, ki se nam navidezno izmika — prav zato, ker je med njim in med nami navaden nesporazum. Ali privedli ga bomo nazaj, o tem sem prepričan. . . . In zato, moj ljubi sin, me veseli, da se vračate v naše naročje, da ste ene misli z nami, pripravljeni, da se bojujete z nami — kajneda?«

Duhovnik je našel v teh besedah zopet vse argumente Leva XIII. Ker sedaj sicer ni čutil nobene jeze več, pač pa še vedno odprto rano iztrganih svojih sanj, pa se je hotel izogniti direktnemu odgovoru, se je vnovič priklonil ter dejal počasi, da bi prikril bridkost in drhtenje svojega glasu:

»Ponavljam, monsinjor, kako zelo sem Vam hvaležen, da ste me s spretno roko dovršenega kirurga rešili mojih praznih iluzij. Jutri, ko ne bom več trpel, Vam ohranim večno hvaležnost.«

Monsinjor Nani ga je gledal in se smehljal. Razumel je prav dobro, da bo ta mladi duhovnik ostal ob strani in da je za cerkev izgubljena moč. Kaj stori jutri? Nedvomno novo neumnost. Ali prelat je moral biti zadovoljen s tem, da mu je pomagal popraviti prvo; bodočnosti ni mogel uganiti. In napravil je lepo kretnjo, kakor bi hotel reči, da zadošča vsak dan svoji nalogi.

»Moj ljubi sin, ali mi dovolite, da zaključim?« je dejal naposled. »Bodite razumni; Vaša duhovniška in človeška sreča je v ponižnosti. Strašno boste nesrečni, če boste rabili čudovito inteligentnost, katero Vam je dal Bog, proti Bogu.«

Potem je s ponovno kretnjo porinil vso zadevo na stran; bila je zdaj popolnoma opravljena, ni se mu bilo treba več brigati zanjo. Zdaj ga je zopet omračila ona druga zadeva, ki se je tudi končavala — ali nadvse tragično, z bliskovito smrtjo otrok, ki ležita tam notri v sosedni dvorani.

»Oh, uboga princesa, ubogi kardinal!« je nadaljeval. »Raztrgala sta mi srce! Še nikdar ni zadela nobenega doma okrutnejša katastrofa. — Ne, ne, to je preveč. Nesreča sega predaleč; duša se ji upira!«

Ali ta hip se je začul iz druge prednje dvorane šum glasov, in Pierre je na svoje začudenje opazil kardinala Sanguinettija, katerega je abbé Paparelli spremljal s podvojeno spoštljivostjo.

»Ako hoče biti Vaša eminenca tako dobra, da mi sledi, povedem sam Vašo eminenco.«

»Da, vrnil sem se snoči iz Frascattija, in ko sem slišal žalostno novico, sem takoj hotel sam izreči svoje sožalje in svojo tolažbo.«

»Vaša eminenca naj blagovoli trenotek ostati pri mrličih, potem povedem Vašo eminenco k Njega eminenci.«

»Prav, prav. Naj vedo, kako silno sem deležen žalovanja tega presvetlega doma.«

Izginil je v prestolni dvorani, in Pierre, začuden od tolike drzovitosti, je obsedel odprtih ust. Gotovo, ni ga smatral za neposrednega Santobonovega sokrivca, ni se upal izračunati, kako daleč sega njegova moralna sokrivda, ali ko ga je videl tako korakati s povzdignjeno glavo, ko ga je slišal govoriti tako odločno, ga je nenadoma prešinilo trdno prepričanje, da ve vse. Kako? Od koga? Tega ne bi bil mogel povedati. Nedvomno na tak način, kakor prihajajo na dan zločini v teh temnih globočinah, med ljudmi, katerim je ležeče na tem, da jih izvedo. Odrevenel je ob prevzetnem nastopu tega moža; morda je prišel, da zajezi sum, gotovo pa, da izvrši politično dejanje s tem, da poda svojemu tekmecu javen dokaz spoštovanja in ljubezni.

»Kardinal, tukaj!« je zamrmral nehote.

Monsinjor Nani, ki je zasledoval sence Pierrovih misli v njegovih otroških, vse izdajajočih očeh, se je delal, kakor da ne razume prav tega vzklika.

»Da, resnično, zvedel sem, da je že od snoči zopet v Rimu. Bilo mu je na tem ležeče, da ne ostane več v daljavi, ko je zvedel, da je Svetemu očetu bolje in da bi ga lahko potreboval.«

(Dalje.)

stavkujočim delavcem in ki rušijo posredovalnice dela, ki bi bile edine v stanu zajeziti dotok tujih delavcev v Trst. Vemo, da se gospodje v »Narodnem domu« ne bodo vznemirjali zaradi naših očitkov. Njihovi ljudje so preveč protisocialistični in premalo mislijo. Ampak zagotovimo jih lahko, da nas tudi narodni napadi ne vznemirjajo in šli bomo kakor doslej naprej preko vseh očitkov in preko vseh strankarskih predsodkov. Pišemo, da pojasnimo stvari našim ljudem.

Nadalje sta se spravila Rybař in tržaški list na tretjo reč, ki je otročja kolikor smešna in neumna. Resnosti s tem nista pokazala. Najprej je »Edinost« objavila, da so socialni demokratje razširili vest, da je dr. Rybař ušel čez mejo in da se je dr. Gregorin hotel ustreliti preden so ga aretirali. Zakaj naj bi bil ušel prvi čez mejo in zakaj naj bi bili drugega aretirali, ne ve nihče še danes ničesar. Resnica je ta, da je krožila vest o Rybařevem begu čez mejo med italijansko nacionalistično buržvazijo, in resnica je tudi, da smo izvedeli o nameravanem Gregorinijevem samomoru pred neko aretacijo iz »Edinosti«. Sto in sto oseb smo izprašali, ali nam vedo kaj povedati o drugem dogodku in vsi so nam dejali, da ne vedo ničesar in da so o zadevi izvedeli šele iz tržaškega narodnega dnevnika. Po železničarskem shodu so pa prišli k nam delavci in dejali, da se je neki narodni delavec bahal v konsumnem društvu pri Sv. Jakobu, češ da je z drugimi narodnimi delavci vred razširjal obe vesti in da je vedel, da se bo ta stvar zvalila socialnim demokratom na rame. Kdo je dal imenovanim delavcem tako nalogo? Sami si je niso izmislili. Niso imeli zato nobenega povoda. Morda pa se dogaja narodnim delavcem kakor Marijinim devicam, ki se jim sanja o božanstvih. Ampak zgodilo se je, da je stopil tudi dr. Rybař, pošten, akademik in olikan, kakor je, na visoki oder in dolžil, ne da bi imel le mrvico dokaza, socialno demokracijo, da je ona te vesti raztrosila v svet. Kje je hinavščina, kje je poštenost? In dalje: Dr. Rybař je imel pogum trditi, da smo hoteli škodovati slovenskim denarnim zavodom, med tem ko ve dr. Rybař prav dobro, da obstoje med našo gospodarsko organizacijo in velikim slovenskim tržaškim denarnim zavodom prav veliki finančni stiki. Kje je logika, kje hinavščina. In ako dodamo k vsemu temu še dejstvo, da je tržaški narodni dnevnik pisal o železničarskem shodu tako, kakor ne bi zmogel pisati niti slepec, niti rokovnjač, tedaj lahko razumemo sami, kje je hinavščina, kje je zlobnost. Pri vsem tem pa pravimo, da nekaj več resnosti in več samospoštovanja ne bi škodovalo niti tržaškemu velikemu evangeliju, niti tržaškim narodnim papežem. Sicer pa pride še.

Recipos.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Šolski renitentje.** Letno poročilo c. kr. deželnega šolskega sveta o stanju ljudskega šolstva na Kranjskem navaja, da štirje otroci — dva dečka in dve deklici — ki so v šolskih letih, ne obiskujejo šolskega pouka. Da je to število tako majhno, je lepo izpričevalo našega ljudstva, ki je v teku ene generacije sprejelo vase civilizatorično misel šolske obveznosti. Samo štirje renitentni in indolentni starši na vsem Kranjskem — to navdaja vsakega resničnega demokrata z veseljem! Toda o teh štirih renitentnih ni vredno izgubljati besede, kakor je težka njih krivica do rodnih otrok, katerim odrekajo osnovno šolsko izobrazbo. Ampak resnejše je izpregovoriti o štirih drugih šolskih renitentih, ki so mnogo nevarnejši; njih imena so: dr. Šusteršič, dr. Lampe, dr. Pegan in dr. Zajec in njih gnezdo je v deželnem dvoru. Pod odgovornostjo in po krivdi te klerikalne doktorske četvorice v deželnem odboru, ki izvaja z vso fanatično brutalnostjo in slepoto strahovlado na Kranjskem, je bilo v zadnjem statistično obdelanem letu v naši deželi 2254 za šolo zrelih otrok brez šolskega pouka. Rakova pot, po kateri stopa kranjska šolska uprava, je prav razločna, ako še omenimo, da število od šole izobčenih otrok v poslednjih letih narašča: ker ni bilo prostora zanje, je bilo v zadnjem letu (1911) brez pouka 344 otrok, leta 1910 322, leta 1909 177, leta 1908 129 . . . Da ostajajo tako velike množice mladega naraščaja brez elementarne izobrazbe, je le najhujša in najbolj vpijoča stran kranjske šolske mizerije. Nič manj odurna in nič manj mračna slika se nam ne nudi, ako pogledamo na pomanjkljivo in zanemarjeno kranjsko šolstvo z druge strani. Najhujše so tepeni tiste tisočine otrok, ki jim je vsled pomanjkanja prostora in učnih moči sploh prepovedana pot v šolo. A nič mnogo bolje se ne godi oni mladini, ki sicer obiskuje šolo, a vsled nezmerne prenapolnjenosti odnaša iz šole mnogo bolezenskih kali in malo znanja. Uradno poročilo samo pravi, **»da so kranjske šole hudo prenapolnjene in da je učiteljstvo neprimerno težko obremenjeno. Ne da se prezreti, da rodi prenapolnjenost razredov malovredne učne uspehe in preobremenjenost učiteljstva mnogoštevilne bolezni.«** Te trpke besede v uradnih ustih so težka obtožba klike, ki ima absolutno oblast v deželnem odboru in v deželnem šolskem svetu in ki brezvestno zanemarja svoj poklic in svojo dolžnost. To uradno obtožbo klerikalne stranke in nje javnih funkcionarjev podpremo v jutrišnjem listu z uradnimi številkami.

— **Železničarji vseh kategorij, pozor!** Javen železničarski shod bo v četrtek, dne 23. januarja t. l. ob pol 8. zvečer v areni »Narodnega doma« ob Bleiweisovi cesti. Dnevni red: 1. Odklonitev Tomschikovega predloga; poročevalec sodrug Etbin Kristan. 2. Poročilo o konferenci premikalnega osobja. Poročevalec sodr. Josip Kopač. — Železničarji! Meščanski demagogi so zopet pokopali Tomschikov 17miljonski predlog. Sedaj se perejo na vse mogoče načine po shodih in v svojih listih. Pridite torej polnoštevilno na ta shod, da slišite resnico in spoznate svoje prave zastopnike. Pridite točno in pripeljite svoje žene s seboj.

— **Pozno spoznanje.** Snočnji »Slovenec« oznanja novost, da je turški minister notranjih zadev Noradungijan-paša kristjan armenske sorte. Kristjanom »Slovenčevega« izpovedanja smo razkrili to skrivnost natanko pred tremi meseci, ko nam je »Slovenec« v svoji nevednosti očital, da pišemo o balkanski krizi tako, da bi nam celo Noradungijan lehko ploskal; tedaj smo te učenjake opozorili na pristno katoliško »znanost«, na moralno teologijo, iz katere so se lehko prepričali, da je očitana pregreha mnogo manjša od »Slovenčevega« simpatiziranja s carjem Ferdinandom, ki je svojo dušo obremenil s težkim grehom očitne apostazije.

— **Iz Idrije** nam pišejo: Kakor smo že poročali, je prevzel c. kr. rudniški erar oskrbo javnih cest in trgov v Idriji. In prišli smo srečno iz dežja pod kap. Zadnje dni je južno vreme in zopet smo vozili barke po cestah in trgih idrijskega mesta. Živ krst se nič ni brigal, da bi napravil potrebna pota. Šolska mladina je capljala s slabim obuvalom po snežno-deževni brozgi in potem po 3 do 4. ure sedela v šolskih prostorih z vlago v čevljih. Ne motimo se veliko ali pa nič, ako si upamo trditi, da je vsa Idrija samo zaradi c. kr. rudniškega erarja tukaj na svetu, da nimamo druzega posla in skrbi, nego premišljevati, kako bi dovolj glasno peli slavo svojim dobrotnikom in se jim zahvaljevali zato, ako jih tu in tam prisilimo, da vrše svojo dolžnost. In kako drago si daje c. kr. rudnik plačevati izvrševanje dolžnosti. Za ljudsko šolo ni nikoli potrebnega denarja, pri delavskih zahtevah je potreben boj skoraj za vsak vinar, za naravnost grofovske tantijeme rudniških uradnikov je pa vedno dovolj denarja. Kakor čujemo, so dobili letos posamezni uradniki celo 5000 K, 3000 K itd samih tantijem poleg tega, da že tako uživajo raznovrstne udobnosti. Ako je prevzel c. kr. rudniški erar oskrbo javnih cest in trgov, naj tudi vrši v tem oziru svojo dolžnost z isto radodarnostjo, ki razsipa z njo državni denar pri razdeljevanju tantijem nekaterim svojim uradnikom.

— **Javen društveni shod** sklicuje podružnica »Unije rudarjev« v Idriji za nedeljo dne 26. t. m. ob 9. dopoldan v društvenih prostorih pri »Tončku« v Idriji. Dnevni red shoda je: 1. Zapostavljenje delavcev pri preminkanju iz nižje v višje plačine stopinje. 2. Slučajnosti. Pozivajo se vsi oni delavci, ki so pri avanziranju zapostavljeni, da se tega shoda udeleže.

— **Poslopje bivšega c. kr. eraričnega gledališča v Idriji** je ministrstvo javnih del podelilo na prošnjo delavstva v nadomestilo javne čitalnice za shode in druge kulturne priredbe. Kakor pa zadnje čase čujemo, se hoče tudi ta dobrota delavstvu prikrajšati od strani gotovih faktorjev. Pozivamo sl. c. kr. rudniško predsojništvo, da se ne pusti vplivati na škodo delavstva od nobene strani v tem oziru. Če je za male skupine in posameznike vse, naj se tudi delavstvu da, kar mu je pripoznano.

— **»Napad na mlin.«** Jutri, v četrtek 23. t. m. (nepar), se bode zadnjič v sezoni uprizorila Karl Weisova moderna nova opera »Napad na mlin«.

— **Žrtev prevelike policijske vneme.** Franc Leskovec, hišnik pri P. Lassniku na Rožniku, je nesel v pondeljek 13. t. m. popoldne domu 4 kg. moke za družino in mizarsko orodje. Moko je kupil pri trgovcu Jeršetu na Rimski cesti. Orožniki, ki so izvedeli, da je nesel zavitek domu, so ga v nedeljo popoldne aretirali, češ da je izvršil tatvine v vilah pod Rožnikom. V pondeljek zvečer so moža zopet izpustili, ker se je izkazala njegova nedolžnost.

— **Obešenega so našli** v Orehovljah, občina Predoslje, 45 let starega posestnika Jakoba Malenška. Vzrok samomora je neznan.

— **Izgubila** se je v nedeljo zvečer v Spodnji Šiški od gostilne pri »Šternu« pa do Brinove ulice ročna torbica z manjšo vsoto denarja. Pošteni najditelj naj jo odda v občinskem uradu v Spodnji Šiški.

— **Izgubljeno in najdeno.** Vajenec Josip Slatnar je izgubil bankovec za 10 K. — Inženir g. Gustav Jurman je izgubil denarnico z manjšo vsoto denarja. — Marija Urabič je izgubila denarnico z manjšo vsoto denarja. — Inženir gospod Rudolf Hille je izgubil tula-uro s kratko verižico z različnimi obeski. — Šivilja Marija Tomšič je našla moško žepno uro.

— **Kinematograf »Ideal«.** Novi spored ima zopet veliko privlačno silo. Izmed sedmih prvovrstnih točk je zlasti sijajen cirkuški film, svetovno delo tvrdke »Nordisk«. Film vzbuja veliko senzacijo, nastopajo najboljši cirkuški umetniki, posebno ugaja dresura levov in tigrov. V petek senzacijska drama »Pobožna prisega«. V soboto: »Srbi osvoje Leš.«

Stajersko.

— **V spomin padlim žrtvam.** (Dopis iz Trbovelj.) Dne 26. januvarja 1905 se je v Trbovljah pomikal velikanski sprevod proti pokopališču; rudarji so spremljali k zadnjemu počitku šest svojih v službah rudniškega kapitala padlih tovarišev. Do malega vsako leto so rudarji v Trbovljah na ta dan počastili spomin na svoje nesrečne tovariše. Tudi letos ob 8 obletnici bomo spomin ubogih žrtev počastili na kar najslovesnejši način. V ta namen vabimo vse rudarsko delavstvo v Trbovljah z ženami vred, da se v nedeljo, dne 26. januarja 1913 do 3. popoldan v polnem številu zbere na dvorišču »Delavskega doma«, od koder se prične točno ob 3. pomikati sprevod z rudarsko godbo na čelu proti pokopališču. Na pokopališču bo primeren nagovor, rudarski pevski zbor »Vzajemnost« bo zapel tri žalostinke, rudarska godba zaigrala dva žalna zbora. V sprevodu se bodo nosili tudi venci. Sodrugi, tovariši, pridite vsi, da bo žalna slavnost dostojna in impozantna.

Koroško.

— **Koroški deželni zbor** bo sklican na 4- ali 5tedensko zasedanje dne 6. februarja.

— **Tatvina na železniški progi.** Pred postajo v Vratih je ukradel nekdo rdečo stekleno ploščo iz distančnega signala. K sreči so tatvino opazili, še preden je prišel prihodnji vlak, ki bi bil neopozorjen peljal na kolodvor in trčil v tovorni vlak, ki je ravno premikal vozove. Ukradeno ploščo je našel železniški čuvaj na nekem kolu ob progi.

— **Berač rešitelj.** Neki berač je šel v soboto zvečer k posestniku Köchlu nedaleč od Beljaka, da prosi za miloščino. Ko je prišel pred hišo, je začutil hud smrad po dimu, odprl s silo vrata in našel celo družino že skoro zadušeno. Gospodinja je zakurila peč, preden je šla družina spat in zaprla bržkone iz neprevidnosti dimnik.

— **Zblaznel potnik.** V hotel v Beljaku je prišel včeraj ob 2. zjutraj potnik in si najel sobo. Zjutraj je začel v sobi razbijati. Ko je prišla na poziv policijska straža, ji razgrajač ni hotel odpreti vrat, marveč je rekel, da se ne vda, ker ga preganjajo zaradi nekega umora v Solnogradu. Policija je odprla s silo vrata, blazneža so oblekli v prisilni jopič in ga odpeljali v opazovalnico. V sobi so našli vse razbito. Kdo je potnik, ne vedo, gotovo pa je, da ni prišel iz Solnograda in se tam tudi ni izvršil noben umor.

— **Smrt na ženitovanju.** V Bistrici pri Pliberku se je vršilo v gostilni Marka Plečevnika, po domače Šercerja, ženitovanje, katerega se je udeležil tudi posestnik Josip Hutter. Hutter je bil zelo dobre volje in se je kmalu poslovil. Nekaj po njegovem odhodu pa ga je našel gostilničar na dnu stopnic mrtvega. Bil je ranjen na glavi in iz ust mu je tekla kri. Hutter se je bržkone opotekel na stopnicah in padel.

— **Na železniškem mostu čez Dravo pri Beljaku** je dohitel vlak vojaka lovca, ki se ni mogel pravočasno umakniti. Stroj ga je pritisnil ob ograjo in ga težko poškodoval. Odpeljali so ga z vlakom na kolodvor in od tod v bolnico.

Goriško.

— **Nabrežina.** Na pustni veselici »Javne ljudske knjižnice« v Nabrežini, ki bo 2. februarja t. l. v dvorani g. Grudna, se uprizori tudi igra s petjem.

— **Novi živinski in blagovni semenj v Sv. Križu na Vipavskem** bo na pepelnico dne 5. februarja.

Občni zbor podružnice „Ljudskega odra“ v Sv. Križu.

Zavedni sodrugi v Sv. Križu so slavili pretečeno nedeljo izreden dogodek. Pred letom ustanovljena podružnica »Ljudskega odra« v Sv. Križu, je imela svoj prvi občni zbor. Poznali smo globoko zavednost, neomajno prepričanje in navdušenje Križanov, zato se ni centralni odbor »Ljudskega odra« obotavljal, ko so sodrugi izrekli željo, da bi tukaj ustanovili podružnico edine in najmočnejše delavske kulturne institucije v Trstu. Ali kakor smo bili globoko uverjeni, da bo delovanje nove podružnice uspešno in vsestransko koristno, vendar povemo, da je bil za nas ta občni zbor prav prijetno iznenadenje. Križani so v tem prvem poslovnem letu svojega društva takorekoč sami sebe prekosili. Njih plemenito delo je vredno našega najodkritosrčnejšega občudovanja.

Ob naznanjeni uri so bili prostori pri Magajni polni članov in članic podružnice; zastopana je mladina, zavedno ženstvo in pevski zbor. Na dnevnem redu so predsedniško, tajniško in blagajniško poročilo; izvoltev novega odbora in predavanje sodruga Regenta iz Trsta. Predseduje sodrug Sedmak, ki poda obenem poročilo o poslovanju podružnice. Centralni odbor »Ljudskega odra« zastopa sodrug Golouh. Iz poročil posnemamo sledeče: Odbor je posloval eno leto. Težave, ki se pojavljajo neizogibno ob ustanovitvi vsakega novega društva, so bile hitro premagane. Odborniki so bili do zadnje seje vsi na svojem mestu. Za društvo je vladalo med delavci takoj po ustanovitvi veliko zanimanje. Izposojene so bile takoj vse knjige, ki jih je matica »Ljudskega odra« dala začetkoma na razpolago. Delavci so pridno segali po vseh najraznovrstnejših publikacijah. Poleg zabavnega in literarnega čtiva se je čitalo tudi mnogo socialnih spisov in brošur. Že prve prireditve so bile vse najlepše obiskane. Na izrecno željo mnogih članov in članic se je ustanovil poseben pevski zbor. Uspeh je bil nepričakovano velik. V kratki dobi se je prijavilo zboru nad 80 pevcev in pevk! Zbrani glasovi so se po kratkem spretnem pouku izvrstno rutinirali. Zdaj opravičeno slovi zbor v Križu kot najboljše in najmočnejše pevsko društvo tržaške okolice. Zbor se je umetniško in številno razvijal. Koncem poslovne dobe odbora je štel preko 90 pevk in pevcev.

Podružnica je poleg mnogih prireditev in predavanj sklicala tudi poseben ženski shod, ki je najsijajnejše uspel. Po shodu se je prijavilo društvu mnogo novih članic in se je obenem predlagala ustanovitev podružnice ženske organizacije v Trstu. Podružnica šteje 123 članov, pevski zbor, ki ima 96 pevcev in pevk, in 39 ženskih članic. Skupno je izostalo tekom leta 13 članov. Mnogi od teh, ki so se sedaj vrnili v svoj kraj, so zopet pristopili društvu. — Dohodkov je imela podružnica 1514 kron in 14 vin. Izdatkov 1347 kron. Aktiva znaša 460 K 50 vin. Skupnega denarnega prometa je bilo nad 3200 kron. Kupilo se je mnogo novih knjig, važne društvene potrebščine; slike, kipe, klavir itd. Zbor je nastopil ob raznih lastnih prireditvah, pri veselici »Ljudskega odra« in ob otvoritvi novega »Delavskega doma« v Trstu. — Vsled naraščanja članov bo treba nabaviti več novih knjig. V prihodnjem poslovnem letu pa priredi še več predavanj. Odbor poda demisijo v prijetni nadi, da je izvršil svojo dolžnost. Krepila je odbor zavest, da je razširjenje zdrave kulture med ljudstvom najplemenitejša naloga zavednih delavcev, ki so prijatelji luči in resnice in ki streme po osvobojenju življenja. Naj za versko in narodnjaško zastavo skriti nasprotniki resnice in izobrazbe in zagovorniki nazadnjaštva v temi spletkarijo in tulijo proti nam; mi pojdemo svojo pravo pot naprej. Za kulturo delamo, za duševno emancipacijo slovenskega ljudstva. V zavesti smo, da smo mi edini in zavedni in prepričani Slovenci.

Predsedniško poročilo so navzoči navdušeno in enoglasno vzeli na znanje. — Izvoljen je bil nato novi odbor. Poleg mnogih starih odbornikov, so bili izvoljeni še trije novi odborniki. Izvljeni so: Sedmak Ivan, predsednik; odborniki: Anton Košuta, Sirk Josip, Furlan Franjo, Sulčič Josip, Magajna Anton, Magajna Andrej, Sedmak Jakob, Košuta Fran, Sedmak Iv., Silič Rudolf in Sulčič Jakob.

Po daljši razpravi se soglasno sklene ustanovitev podružnice ženske organizacije v Sv. Križu. V kratkem se sklene v to svrho ustanovni občni zbor.

S posebno pozornostjo so navzoči pričakovali zanimivo predavanje sodruga Regenta, ki je bil za vse pravi duševni užitek. Razvijal je sodobne socialne, politične in gospodarske probleme. Opisal je razvoj meščanskih strank in kapitalističnega razreda. Posebno se je pečal s sedanjimi kulturnimi in narodnimi pojavi. Svetovni dogodki, ki pretresajo Evropo, silijo v izpremembo razredov, institucij in strank. Politični in narodni boji zavzemajo določene oblike. Meščanske in kapitalistične stranke so na mah pozabile na svoje programe in principe. Njih pravi značaj kažejo v sedanjem boju zoper socialno demokracijo. Žal, da ne moremo zaradi pomanjkanja prostora podati izvleček jedrnatega in aktualnega predavanja. Predavatelj je žel med in po predavanju splošno pritrjevanje.

Zaključil je krasno uspeli in pomembni občni zbor sodr. Golouh, ki je pozdravil navzoče v imenu Matice »Ljudskega odra«, jih pozivljal do neumornega dela za razširjenje kulture in luči in za ojačenje naših vrst.

Zbor je napravil na vse najlepši vtis. Praznovali smo v nedeljo prvo zmago naših idej, naših stremljenj!

Trst.

— **Prvo zaupniško zborovanje** se je vršilo pretečeni petek v zeleni dvorani »Delavskega doma«. Obisk je bil lep in razpoloženje naravnost bojevito. Zaupniki so vzeli na znanje sedanjo sestavo zaupniškega zbora, ki bo posloval provizorično do končanih volitev. Po volitvah se bodo vršile zaupniške volitve po poslovniku tržaške deželne organizacije. Lepa in živahna je bila razprava o rdečem tednu in o delu sploh za razvoj delavskega časopisja. Vsem navzočim zaupnikom priporočamo, naj izvrše takoj tozadevne sklepe. Trdno smo prepričani, da bo zaupniški zbor izpolnil upe, ki so bili vanj položeni.

— **Javen shod** bo v petek ob 8. zvečer v veliki dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonnina 15. Pri tej priložnosti bomo imeli priliko, pojasniti nekatere važne reči in imeli bomo tudi priliko zopet slišati prepričevalno besedo našega sodruga **Etbina Kristana**, ki nas topot poseti. Naj bo tudi ta shod impozantna manifestacija tržaškega zavednega slovenskega delavstva. Naj bo ta shod znamenje, da sprejmemo ponosno in odločno boj brez kvartirja, ki nam ga je usilila gospoda v tržaškem »Narodnem domu«. Brez boja ni življenja. Naj bo ta shod tudi začetek volilnega boja, volilne agitacije. Začetek pa naj bo, kakor se spodobi zavednemu delavstvu, in vreden našega hrepenenja po zmagi pravične stvari. V petek dne 24. t. m. torej vsi na shod v »Delavski dom«.

— **Prvi slovenski socialistični ples** bo v soboto 1. februarja t. l. Zanimanje za to prireditev je splošno in veliko. Vsi prostori v »Delavskem domu«, zlasti plesna dvorana, bodo razkošno okrašeni s svežim cvetjem in zelenjem in čarobno razsvetljeni. Plesni red bo izredno bogat; vsaka dama bo dobila v dar umetniško izdelan spored. Obilo zabave bo preskrbljeno tudi za neplesalce. Vstopnina 1 krono za osebo. Po neprestanem delu v vseh panogah našega gibanja in pred volilno borbo, ki se nam bliža, naj bo ta dan v razvedrilo vsem, ki čutijo z delavci in ki se za delavske koristi bore. Namen zabavi je blag. Čisti dobiček bo uporabljen v kulturne svrhe. Na prvega februarja torej vsi na ples v »Delavski dom«!

— **Pevci »Ljudskega odra«** v Trstu naj se zanesljivo udeleže pevske vaje, ki bo v četrtek zvečer. Po vaji je važno posvetovanje. — Gospod A. Turk je daroval dve kroni, ker se ni mogel udeležiti družinskega večera. Hvala!

— **Pevski zbor »Ljudskega odra« ima** v četrtek 23. t. m. ob pol 9. zvečer svojo redno pevsko vajo. Sodrugi pevci so naprošeni, da se je udeleže polnoštevilno.

— **Odbor »Ljudskega odra«** ima v četrtek 23. t. m. ob pol 9. zvečer važno sejo pred občnim zborom. Nihče naj ne manjka!

— **Družinski večer,** ki ga je priredil naš pevski zbor pretečeno nedeljo zvečer v gostilni »International« v ulici Boccaccio, je uspel najsijajnejše. Obisk je bil tako ogromen, da je moralo oditi toliko oseb, da bi bili lahko napolnili še enkrat tako velike prostore. Pa je bilo tudi res preskrbljeno za bogato zabavo. Pevski zbor je pel lepe domače in umetne zbore. Pridni diletantje so uprizorili šaljivko »Eno uro doktor«, pri kateri ni bilo smehu ne konca ne kraja. Po končanem sporedu je prav pridno poslovala šaljiva in zaljubljena pošta in gostilniški prostori so bili kaj kmalu prepleteni s serpentinami in potreseni s koriandoli, s katerimi se je bil pravi pravcati balkanski boj. Odboru pevskega odseka čestitamo na izredno lepi prireditvi, kakršnih si želimo še prav obilo.

— **Slaba disciplina.** Pred zadnjim železničarskim shodom je pisal tržaški narodni dnevnik, da so si izposodili socialistični železničarji sodr. Pittonija in dr. Ellenbogena v reklamne svrhe. Vkljub vsemu pa da se narodni železničarji ne bodo udeležili shoda in da bo zaradi tega dvorana prazna. Po shodu je pa ravno tisti list pisal, da so bili na shodu samo narodni že-

lezničarji. Torej so se poslednji udeležili shoda ne meneč se za pozive narodnega dnevnika, ki je hotel, da bi bili ostali doma. Torej vlada v narodnih vrstah hudo pomanjkanje discipline. In to je zelo slabo znamenje!

— **Vrag naj ve, kdo ima prav.** »Edinost« piše, da smo socialni demokratje bolj italijanski nacionalci kot internacionalci. »Piccolo« trdi, da smo socialni demokratje že zmenjeni s slovenskimi nacionalci glede skupnega nastopa pri prihodnjih volitvah. Sedaj pa res ne vemo več, s kom smo bolj zvezani in na koga bolj navezani. Zlodej naj nam oprosti, ampak mi ne vemo, ima li prav »Edinost« ali »Piccolo«. Morda nobeden. Bržkone!

— **S policijskega gnojišča.** Pred tržaškim okrožnim sodiščem se je vršila obravnava proti bivšemu c. kr. policijskemu koncipistu Maksu Majerotto zaradi hudodelstva nenravnosti, katero je izvršil nad neko pisarniško pomožno uradnico pri policijskem ravnateljstvu, hčerko vpokojenega stotnika. Obtožnica mu očita izsiljevanje in zapeljevanje k nenravnosti. Majerotto je bil obsojen v zmislu § 516 drž. zak. na dva meseca strogega zapora. Njegov zagovornik je vložil ničnostno pritožbo glede krivde in kazni.

Delavsko gibanje.

= **Stavka krojačev v Novem Jorku.** Novojorški konfekcijski delavci se že dlje časa trudijo za izboljšanje svojega položaja. Tri velike strokovne organizacije krojačev imajo v Ameriki: krojači, ki delajo po meri, njihova organizacija šteje 12.000 članov; krojači za konfekcijske obleke gospodov, njihova organizacija šteje 46.000 članov, in krojači za damske kostume, njihova organizacija ima 40.000 članov. Vsi krojači, razen onih, ki delajo po meri, so sklenili na 21 shodih, da predlože novojorškim podjetnikom sledeče zahteve: povišanje mezde za 15 do 20 procentov in določitev povišanja v tarifni pogodbi, maksimalni delovni čas znašati mora na teden 48 ur in omejitev dela na kose; odprava dela na domu in sistema posredovalnih mojstrov; delavnice, ki odgovarjajo vsem higijeničnim predpisom. Svoje zahteve utemeljujejo krojači s tem, da se je podražilo življenje za 40 procentov v zadnjih letih, a da zasluži izučen delavec na teden le po deset dolarjev. Skupno s konfekcijskimi krojači so predložili svoje zahteve tudi prikrojevalci in se pridružili organizaciji konfekcijskih delavcev. Boj se je pričel še pred Božičem; 85 procentov vseh konfekcijskih delavnic počiva. Število stavkujočih znaša okolo 60.000. V novojorški konfekcijski industriji so bili že večkeat hudi boji. Po zimi leta 1909 so stavkale šivilje bluz, ki so z imponujočo solidarnostjo stopile v boj in ga tudi uspešno dokončale. Vzlic temu, da so bile šivilje bluz najrazličnejše narodnosti, vzlic vsem policijskim šikanam in napadom na šivilje, ki so bile na straži, vkljub podkupljivim sodnikom, ki so šivilje tirali v prisilno delavnico, so zmagale. 7. julija 1910 so stavkali novojorški konfekcijski delavci. Stavke se je udeležilo 75.000 krojačev. Podjetniki pa so sedaj prekršili takratne pridobitve delavcev, zato so krojači zopet pričeli s stavko.

= **Iz delavskega gibanja na Ruskem.** V ruskem ozemlju ob Baltiškem jezeru so izprli 1300 stavcev. Oblast je nato razpustila organizacijo, zaprla voditelje in obsodila deset stavcev, vsakega na desetmesečno ječo, ker so razdeljevali vprašalne pole o mezdnih in delovnih razmerah, izgnala veliko število stavkujočih in je sploh vse storila, da pomaga podjetnikom, ki so sklenili, »drhal izstradati«. Vkljub temu so zmagali stavci že v polovici obratov in dosegli deveturni delovnik in še nekaj drugih reform.

Vestnik organizacij.

Izredno važna odborova seja kovinarjev je v četrtek ob 8 zvečer; pridejo naj tudi nadzorniki! — Odbor.

Zadnje vesti.

VOJNI SVET.

Dunaj, 22. januarja. Jutri se snide v Schönbrunnu dolgo nameravani vojni svet pod cesarjevim predsedništvom. Posvetovanja se udeleži tudi prestolonaslednik.

IZ FINANČNEGA ODSEKA.

Dunaj, 21. januarja. Finančni odsek je danes razpravljal o drugem delu žganjarske predloge. Dr. **Steinwender** je predlagal, da naj se odsek s temi paragrafi (ki govore o kontingentnih, eksportnih premijah in bonifikacijah) ne peča, češ da spadajo te reči v definitivno finančno reformo. Sodr. dr. **Diamand** je predlagal, da naj se vsa ta darila odpravijo, ako pa bi bil ta predlog odklonjen, da naj ostane dosedanji kontingent. Vlado je pooblastiti, da ob slabih letinah, kadar krompir in turščica slabo obrodita, ustavi premije in bonifikacije. Razprava se jutri nadaljuje, ker je bil odklonjen dr. Diamandov predlog, da z ozirom na petdesetletnico zadnje poljske vstaje odpade jutrišnja seja.

NARODNOGOSPODARSKI ODSEK.

Dunaj, 21. januarja. Danes je prišlo med mladočeškimi poslanci in slovenskimi klerikalci do ostrega konflikta v narodnogospodarskem odseku, ki je bil sklican, da pretresa predlogo o ustanovitvi centralne zadružne blagajne, ki bo dajala zadrugam kredite. Ker še ni izšlo tiskano poročilo, je dr. Franta predlagal, da se razprava za štiri tedne odgodi. Predlog je bil s 16 proti 11 glasovi sprejet, vsled česar so klerikalci klicali Čehom: Pri Filipih se vidimo! Kakor znano je klerikalcem pospešitev te zadeve služila za pretvezo, da so opustili svojo bedasto obstrukcijo.

POLJSKO-UKRAJINSKO VSEUČILIŠKO VPRAŠANJE.

Dunaj, 22. januarja. Dr. Levickij se je razgovarjal danes z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom. Stürgkh je načelniku ukrajinskega kluba prigovarjal, da Ukrajinci nadaljujejo pogajanja s Poljaki zaradi vseučiliškega vprašanja. Dr. Levickij je odgovoril, da bo sklepal o tem ukrajinski klub prihodnji pondeljek.

AVSTRIJA IN SRBIJA.

Pariz, 21. januarja. »Temps« ima iz Belgrada poročilo o potovanju dunajskega srbskega poslanika Jovanovića v Belgrad. Na Dunaju je Jovanovič pri zunanjem ministrstvu razložil sredstva, s katerimi bi se lahko doseglo **trajno prijateljsko in zaupno razmerje med Avstrijo in Srbijo.** Poslušali so ga z zanimanjem, toda avstrijskih namenov niso povedali. Očitno nočejo začeti nobenega pogajanja, dokler ni sklenjen mir na Balkanu; najbrže tudi še niso dovolj zamotali vprašanj, okrog katerih naj bi se sukali predlogi Avstro - Ogrske Srbiji. V srbskih vladnih krogih so vsekakor razočarani radi molčečnosti in hlada pri avstrijskem zunanjem ministrstvu. V diplomatičnih krogih menijo, da bo Avstrija spravljiva glede na vzhodno mejo Albanije. Srbija upa, da njeni zavezniki, tudi kadar bo sklenjen mir, ne bodo razorožili, dokler ni rešeno vprašanje mej tako, da je Srbija lahko zadovoljna.

GROF KHUEN-HEDERVARY POGLAVAR TISZOVE STRANKE.

Budimpešta, 22. januarja. Na snočnji konferenci vladne »stranke narodnega dela« je bil izvoljen grof Khuen za predsednika stranke. Lukacs je imel govoranco, v kateri je izražal bojazen pred »prevelikim« razširjenjem volilne pravice in zagrozil voditeljem generalne stavke z železno strogostjo.

STAVKA KUHARJEV IN NATAKARJEV PRI PAROPLOVNI DRUŽBI »DALMATIA«.

Trst, 22. januarja. Stavka kuharjev in natakarjev pri paroplovni družbi »Dalmatia« traja še vedno. Ravnateljstvo je baje pripravljeno, da ugodi skoraj vsem zahtevam stavkujočih. Promet ni ustavljen zaradi stavke, ker je družba nadomestila stavkujoče uslužbence z drugimi.

MALI OBRTNIKI BODO PODPIRALI STAVKO OGRSKIH DELAVCEV.

Budimpešta, 22. januarja. V nedeljo je imela zveza trgovcev in industrijalcev v Budimpešti konferenco, na kateri so sklepali o stališču malih obrtnikov in malih trgovcev ob času generalne stavke. Konferenca je sprejela soglasno predlog Nikolaja Magyara, da naj se tudi delodajalci udeleže boja za splošno, enako in tajno volilno pravico. Konferenca je sklenila, da bodo ob času generalne stavke zaprli trgovci in obrtniki delavnice in trgovine in da naprosi voditelje delavstva, naj poskrbi za dostojno in nemoteno izvedbo demonstracije.

STAVKA.

Krakov, 22. januarja. Plinarniški delavci so vstopili vstavko, ker je plinarna odklonila njihove zahteve. Plinarna si hoče pomagati z mestnimi delavci in z vojaštvom.

VELEIZDAJNIŠKI PROCES.

Sarajevo, 22. januarja. Preiskava proti štirim dijakom, ki jih je policija pred kratkim zaprla, je končana. Državno pravdništvo jih toži zaradi veleizdajstva, češ, da so imeli zveze z dijaško revolucionarno organizacijo v Srbiji.

GENERALNA STAVKA V BELGIJI.

Bruselj, 22. januarja. Vojaške priprave po deželi, ki so podobne mobilizaciji, niso v zvezi z zunanjim položajem, ampak z notranjim. Če se prihodnja seja parlamenta ne bo bavila z revizijo ustave, t. j. s splošno, enako in tajno volilno pravico, je nedvomno, da stoji Belgija pred velikimi dogodki. Socialisti so v tem slučaju pripravljeni razglasiti generalno stavko. Socialistični poslanec Vandervelde, ki je bil povabljen v Peking na otvoritev prvega kitajskega parlamenta meseca aprila, je z ozirom na resni položaj v deželi opustil potovanje.

BRIANDOV KABINET.

Jounard zunanji minister.

Pariz, 21. januarja. Jounard je sprejel Briandovo ponudbo in prevzame ministrstvo za zunanje zadeve.

Sestava Briandovega kabineta.

Pariz, 22. januarja. Briandov kabinet je definitivno sestavljen. Predsedstvo in notranje zadeve prevzame **Briand,** vnanje zadeve **Jounard,** socialne zadeve **Besnard,** trgovino **Suisthau,** poljedelstvo **David,** kolonije **Morel,** mornarico **Baudin,** vojno **Etienne,** pouk **Steeg,** pravosodje **Barthou,** finance **Klotz** in javna dela **Dupuy.** Dosedanji trije državni podtajniki ostanejo na svojih mestih. V finančnem ministrstvu se zopet ustanovi mesto državnega podtajnika in je za podtajnika določen **Bourely.**

(Aristid Briand je zloglasni odpadnik, ki je svojo politično karijero začel kot revolucionaren socialist in navsezadnje priveslal v pristanišče najkonservativnejše purgarije — kakor njegov tovariš po poklicu in značaju, pred dobrim tednom odstopivši vojni minister Millerand. Briand je bil justični minister v Clemenceaujevem kabinetu in je za njim postal ministrski predsednik. Spoteknil se je nad veliko železničarsko stavko leta 1911, ki jo je zadušil s krutim nasiljem — »mož«, ki je pravzaprav začel na Francoskem propagando za generalno stavko, je sedaj preganjal strokovne organizacije, podpiral stavkokaze in se z mnogoštevilnimi odpusti maščeval nad stavkujočimi železničarji. Neposredni povod njegovega padca pa je bilo razkritje Meunierjevo, da je zatajil svoj protiklerikalni program. V poslanski zbornici je bilo Briandu dokazano, da je bilo njegovo osvobojevanje šole od cerkvenega vpliva navaden »švindel«, zakaj od šolskih redovnikov ni terjal drugega, da so se slekli in izpremenili ime, pa so naprej lahko vodili šole. Ker je bil značaj teh patrov trdnejši od Briandovega, je ostala šola tudi po tem »laiciziranju« klerikalna.

Pod vtiskom tega razkritja ga je radikalna večina vrgla; v Poincaréjevem kabinetu se je pojavil zopet kot justični minister.)

ANGLEŠKI KRALJ OBIŠČE RUSKEGA CARJA.

Peterburg, 22. januarja. Angleški kralj pride s kraljico meseca junija sem obiskat ruskega carja in carico v Peterhofu.

BALKANSKA VPRAŠANJA.

Mirovni glasovi.

Carigrad, 21. januarja. Po mestu krožijo glasovi, da je **mir zagotovljen.** Ministrski svet je sklenil sprejeti eno izmed predloženih rešitev, če pritrdi sultan. Odločitev se pričakuje v četrtek.

Vlada v boljšem položaju.

London, 22. januarja. »Times« poroča iz Carigrada: Danes prevladuje v dobro poučenih krogih mnenje, da se je v zadnjih oseminštiridesetih urah močno zboljšala verjetnost miru. Vlada je zdaj v boljšem položaju.

Narodna skupščina.

Carigrad, 21. januarja. Narodna skupščina (Divan) je sklicana in se snide jutri. Danes ima še ministrski svet sejo. Divan bo zasedal v sultanovi palači pod predsedstvom velikega vezirja. Povabljeni so skoraj vsi člani senata, predsedniki posameznih odsekov državnega sveta, državni podtajniki, sekcijski načelniki za pravosodje, vojsko in mornarico, ter predstavniki raznih cerkva. Uradništvo bo v večini. Računa se, da bo **večina za mir.** Bivši mladoturški ministri niso povabljeni. Kjamil-paša je poznal nevarnost, ki preti iz militarističnih krogov, zato se približuje le korakoma svojemu cilju, ki je: ohranitev miru.

Proti narodni skupščini.

Carigrad, 21. januarja. »Ikdam« protestira proti sklicavanju Divana, češ da je tak poizkus odvračanja odgovornosti nedopusten, odkar je Turčija ustavna država. Taka skupščina se ima danes smatrati za nepostavno in ne more vlade odvezati od njene odgovornosti.

Vprašanje otokov.

Carigrad, 21. januarja. V poučenih krogih menijo, da bo tudi narodna skupščina glasovala za mir in pooblastila vlado, da se pogaja z velesilami. Vlada pa bo najprej zahtevala **ugodne pogoje o otokih,** preden bo razpravljala o drugih točkah.

Odrin.

Carigrad, 21. januarja. Vlada je baje izdelala nov načrt, ki ga predloži velesilam. Po njem naj bi **Odrin postal nevtralen pod mešano turško-bolgarsko upravo.**

Srbija in Bolgarska.

London, 21. januarja. Reuterjeva agentura poroča na srbsko željo, da Srbija nič ne ugovarja bolgarski zahtevi po Odrinu. Srbski delegati pravijo, da popolnoma soglašajo z Bolgarsko kakor z vsemi balkanskimi državami.

Srbija in Črna gora.

Belgrad, 21. januarja. Bodoča meja med Srbijo in Črno goro bo tekla ob Limu do srbske meje pri Brodanovem, odtod do Peštere mimo Peči, ki bo črnogorska in Djakovice, ki bo srbska, pa do albanske meje.

Kolera v Odrinu.

Sofija, 21. januarja. V Odrinu se množe slučaji kolere.

Ruski častniki pri srbskih četah.

Dunaj, 21. januarja. »Reichspost« trdi, da je bil ruski poslanik Hartwig z nekim ruskim generalom, z ruskim polkovnikom, z drugimi visokimi ruskimi častniki in s francoskim inženirjem v Skoplju inšpicirat srbske čete in srbske postojanke. Po povratku v Belgrad so ruski častniki odpotovali domov. (»Reichspost« je zmerom tako polna laži, da je njenim vestem prav malo zaupati; dokler niso potrjene od kakšne druge strani, je najbolje, če se jim sploh nič ne verjame. Krščansko socialni list pravi tudi, da potuje Hartwig v tajni misiji v Sofijo, da je ob srbsko-bolgarski meji za potnike razglašena obveznost, da morajo imeti potne liste pri sebi. Četudi je to mogoče, se vendar ni zanašati na vesti, ki jih objavlja ta lažnjivi organ.)

Smrt angleškega zdravnika.

Belgrad, 21. januarja. V Skoplju je umrl zdravnik dr. Charles Cartel za legarjem. Bil je šele 29 let star. Bolezen si je nakopal v službi kot član angleške zdravniške misije. Njegova smrt je napravila tukaj globok vtisk. Pogreb oskrbi srbska vlada.

Turki pri Greyu.

London, 21. januarja Včeraj je turški poslanik Tevfik-paša s turškima pooblaščencema Rešid-pašo in Osman Nizami-pašo obiskal Sir Edward Greya v zunanjem ministrstvu. Reuterjeva agentura javlja, da ni imel ta obisk nič opraviti z eventualnimi novimi koraki turške vlade glede na skupno noto; Turki so se hoteli le poučiti, kakšno je mnenje v oficielnih krogih o sedanjem položaju.

Turško časopisje.

Carigrad, 21. januarja. V časopisju se opaža velik obrat. Pisava je veliko bolj spravljiva, kakor doslej. Listi, ki imajo zveze z vlado, pripravljajo tla za mir. »Jeni Gazetta« naglaša, kakšne težave bi nastale za Turčijo, če bi odklonila noto velesil. Vpričo žuganja velesil in časa za proučevanje pravnih in pogodbenih razmer. V takem času je le tedaj mogoča rešitev dežele, če se spozna pravi položaj in če se brez obotavljanja store taki sklepi, kakršne veleva razum. »Ikdam« govori o glasovih, da bo odgovor turške vlade tak, da bo zopet mogoče kakšno barantanje, pa pravi: Če bi vlada popuščala po malem, bi izgubila svoj ugled in lahko bi se zgodilo, da bi vse žrtvovala zastonj. Porta naj bi resno premislila politični in vojni položaj. Nikakor **se ne sme obotavljati z žrtvami, ki jih zahtevajo razmere,** in naj gleda, da doseže koristi od koncesij velesil.

Konferenca poslanikov.

London, 22. januarja. Poslaniki velesil imajo danes zopet sejo.

Čigav bo Prizren?

London, 21. januarja. Črnogorski pooblaščenci izjavljajo, da ni Črna gora nikdar zahtevala Prizrena zase.

Zmešnjave.

London, 22. januarja. Balkanski delegati izjavljajo, da prihajajo vse vesti o nasprotjih med posameznimi člani balkanske zveze, zlasti med Bolgari in Srbi na eni ter Srbi in Črnogorci na drugi strani, iz enega, balkanskim zaveznikom sovražnega vira. Te vesti imajo namen, omajati balkansko zvezo in zanesti nezaupljivost in nevoščljivost vanjo, kar se pa ne bo posrečilo.

Turčija ne dobi denarja.

Pariz, 21. januarja. Turška vlada se je obrnila do svoje tukajšnje bančne skupine za posojilo v znesku enega miljona funtov. Njen korak je bil brezuspešen Banque Ottomane je sporazumo z ostalimi deležniki skupine in z Dette Publique v Carigradu obvestila turško vlado, da je vsaka finančna operacija nemogoča, dokler se ne sklene mir, da se bo torej šele takrat odločevalo o njeni zahtevi.

POMORSKA BITKA V DARDANELAH.

Carigrad, 21. januarja. Listi povdarjajo, da nista bili oklopnici »Hejredin Barbarosa« in »Torghut Rejs« tako poškodovani, da bi se ne mogli udeleževati bitke. »Torghut Rejs« je bil zadet le v dimnik, poškodbe se popravijo v par dneh. Grške ladje, da so bile močno poškodovane.

Carigrad, 21. januarja. V pomorski bitki v soboto je bilo ranjenih na oklopnici »Barbarosa« 78 mornarjev in 4 oficirji. Mrtvih je 27 vojakov in štirje oficirji. Sultan je ranjencem izročil svoje pozdrave in jim poslal darila. Iz carigrajske luke so odposlali vse ladje z delavnicami v Dardanele, da prej ko mogoče popravijo poškodovano križarko »Barbarosa«.

GRKI ZMAGUJEJO?

Atene, 21. januarja. Vojno ministrstvo je objavilo naslednje poročilo iz Hanifteliasa od 20. januarja: Danes se je izvršil splošen naskok na vsej črti. Artiljerija je pričela boj ob 8. zjutraj in streljala neprenehoma do 6. zvečer. Uspehi so bili sijajni. Popoldne je sledil splošen naskok. Grškim četam se je posrečilo, da so prepodile turške čete iz postojank na griču Lessianiju in so osvojile Luzesi. Turki so se umikali v neredu. Istočasno je prodiralo levo grško krilo proti gričem pri Manoliasi.

Atene, 21. januarja. Vojno ministrstvo priobčuje naslednje poročilo gener. Sapuntzakija od desetih dopoldne: Z ofenzivo nadaljujemo, osvajamo griče severno od Lebetse in Lesane z neznatnimi izgubami. Sovražnik se je umikal v velikem neredu in z znatnimi izgubami. Osvojili smo tudi holm Avgo med Fuadom in Bizano. Prav tako smo tudi osvojili nasprotniške utrdbe v smeri proti Janini. Lije kakor iz škafa.

BOLGARI IŠČEJO POSOJILO V LONDONU.

London, 22. januarja. Bolgarski finančni minister Teodorov je dospel včeraj zjutraj v London. Reuterjev urad je izvedel, da ni njegov obisk v nobeni zvezi z mirovnimi pogajanji. Namen njegovega potovanja na Rusko in Angleško je, da pridobi finančne kroge za posojilo Bolgarski. Posojilo da ni vojno posojilo, temveč gre za veliko finančno operacijo.

POTRES NA OGRSKEM.

Zenta, 21. januarja. Včeraj zjutraj ob štirih 47 minut je bil 17 sekund trajajoč potres. V Czokayju je zidovje močno razpokano.

VELIK POŽAR V OHIJU.

Novi London (Ohijo), 21. januarja. V trgovskem delu mesta je izbruhnil velik ogenj, ki preti uničiti vse mesto.

Novice.

* **Krvav boj z zblaznelim vojakom v Bosni.** Titularni poddesetnik Rzabek v Nevesinju je bil v nedeljo popoldne na straži v neki leseni baraki. V sobi so bili samo še 4 infanteristi. Naenkrat je stopil poddesetnik k svoji postelji, snel puško, jo nabasal, legel na tla in komandiral »Einzelfeuer« ter začel streljati. Preden so se vojaki zavedli, so bili že trije smrtno nevarno ranjeni. Samo enemu se je posrečilo uteči. Ta je poklical stražo, ki je pozvala Rzabeka, naj se vda. On pa je odgovoril s streljanjem. Pričela se je prava bitka, v kateri je dobil poddesetnik več krogelj. Ena krogla je zadela svetilko, ki se je razbila ter zažgala barako. V boju so bili ranjeni 4 infanteristi, med njimi 2 težko, eden umira. Vsega skupaj je bilo oddanih 80 strelov. Ob 4. zjutraj so našli Rzabeka sežganega v baraki.

* **Velikansko sleparstvo** so razkrili v Budimpešti. Stavbeni podjetnik Pallos je izdal v teku let za deset miljonov napačnih akcij. V soboto so ga aretirali. Pallos je pri zasliševanju priznal sleparstvo. Dognali so tudi, da ima Pallos nad 10 miljonov kron dolga. Pallos je živel silno razkošno. Vsako leto je potrosil okolo pol miljona kron. Aretirali so tudi dva njegovih uslužbencev, ki sta pomagala Pallosu slepariti.

* **Organizacija abstinentov** na Švedskem je narasla na 500.000 članov. Država podpira abstinenčno gibanje in sicer je dovolila za letošnje leto 200.870 K podpore. Od jesenskih dopolnilnih volitev šteje švedska prva zbornica 34 abstinentov med 150 poslanci, druga pa 128 med 230 poslanci. Na Švedskem je torej devetina prebivalstva abstinentov. Na Švedskem

velja splošno mnenje, da utegne preprečiti alkoholno zastrupljevanje le popolna prepoved potom zakonodaje.

* **Vlak, ki prevozi 500 kilometrov na uro.** Že 18 let dela francoski iznajditelj Emil Bachelet v Novem Jorku na tem, da bi zgradil električno brzoželeznico, na kateri naj bi se dosegla izredno velika hitrost 500 kilometrov na uro. Sedaj meni, da je že na cilju svojega dolgoletnega truda. Pred kratkim je mnogim strokovnjakom pokazal svojo poskusno progo v Mount Vernou pri Novem Jorku. Poskusna proga je seveda samo deset metrov dolga. »Železniški vlak« — če se sme njegov model tako imenovati — je v obliki smotke iz aluminija zgrajen voz, ki je približno 15 kilogramov težak. V istem trenotku, ko Bachelet spusti v napravo obratni električni tok, zdrvi poskusni voz od enega konca poskusne proge k drugemu, kakor bi ga izstrelil iz pištole. Skrivnost velike brzine je v tem, da nima voz razen zračnega odpora premagati nikakega trenja. Voz namreč ne teče s kolesi po tračnicah, marveč ga električni tok obdrži prosto visečega v zraku. V tračnicah je menjalni tok. Le-ta učinkuje na aluminij z odbijalno silo in s tem težnosti nasproti. Kakor hitro se je pri poskusih spustil tok 110 voltov v vodilno tračnico, se dvigne »poskusni voz« približno za en centimeter v višino. Če se podvoji tok, se podvoji tudi dvig. Problem izogibanja trenju ob tračnicah, ki zelo ovira naraščanje brzine vozečih vlakov, je Bachelet rešil. Druga težkoča pri njegovi brzoželeznici je gonilna sila. Pri svoji poskusni progi, ki je le deset metrov dolga, deluje z elektromagneti, ki privlačijo poskusni voz in mu dajo brzino, ki je enaka brzini 500 kilometrov na uro. Pri veliki železnici pa ni mogoče magnetično gibanje. Bachelet je mnenja, da bi se z zračnimi vijaki moglo doseči enako hitrost. Bachelet si je že vzel patente, vendar pa še ne misli poiskati denarnih ljudi za izvedbo brzoželeznice. Za sedaj hoče zgraditi večjo poskusno brzoželeznico, ki bi mogla eventualno služiti za prevažanje pisem in lažjih zavojev.

Razsodbe obrtnih sodišč.

Upor delavca zoper nedogovorjeno delo čez čas ne opravičuje odpusta.

Obrtno sodišče na Dunaju je ugodilo tožbi mizarskega pomočnika na plačilo odškodnine za 14dnevno odpovedno dobo.

Razlogi: Tožnik je bil pri toženi tvrdki zaposlen od februarja 1910 kot mizarski pomočnik in 9. avgusta 1911 brez odpovedi odpuščen, ker je odklonil delo čez čas, dasi ni bilo med strankama o delu čez čas nič dogovorjenega.

Tožena tvrdka trdi, da sta se stranki dogovorno odrekli odpovedi in da je bil odpust tožnika vsled odklonitve dela opravičen.

Obrtno sodišče je v zmislu § 272 civ. pravd. reda smatralo za dognano, da med strankama ni bil sklenjen dogovor glede na odpoved, ker je tozadevna trditev tožene firme izpodbijana in ker iz izpovedi od firme predlagane priče G. ni posneti, da je bila od tožene firme predlagana odpovedna pogodba sklenjena in se tvrdka tudi ne more izkazati s tozadevnim listkom.

Ako pa ni bilo dogovora zastran odpovedi, potem je odpust brez odpovedi po § 77 obrtn. reda nedopusten, ker tožnik ni pogodbeno zavezan za delo čez čas in ker je delavec, ako ni posebnih dogovorov, po § 76 obrtnega reda zavezan le za pogojeni ali v kraju običajni delovni čas, vsled česar v navedenem slučaju ni govora o odklonitvi dela v zmislu § 82, lit. f, obrtn. reda.

Ponovno uporabljanje vajenca za prevažanje težkih tovorov po delopustu ga opravičuje za razrušenje učnega razmerja.

Obrtno sodišče na Dunaju je ugodilo tožbi nedoletnega kolarskega vajenca na razrušitev učne pogodbe.

Razlogi: Vajenec sme predčasno razrušitev učnega razmerja zahtevati le iz razlogov, navedenih v § 101, odstavek 3, lit. a do e, obrtn. reda.

Obrtno sodišče je smatralo na podlagi soglasnih izjav obeh spornih strank za dognano, da je ponovno prevažal sam in po delopustu s 150 do 300 kilogrami obremenjene vozičke.

Ne da bi bilo potrebno zaslišanje veščakov, je označiti to delo za zdravju škodljivo, ako upoštevamo, da taki tovori presegajo sile 15letnega dečka, da je sploh neprimerno vajencu po dovršenem dnevnem delu nalagati taka dela, da se je vračal šele okolo 10. zvečer domov in da je bil v svojem odpočitku občutno prikrajšan. Obrtno sodišče je spoznalo zahtevo za predčasno razrušitev učnega razmerja po § 101, odst. 3, lit. a, obrtn. reda za opravičeno in je v tem zmislu razsodilo.

Dokler plačilni natakar ni obračunil od delodajalca na roko mu izročenega denarja, službeno razmerje ni pravilno razvezano.

Tožba plačilnega natakarja na odškodnino vsled pridržanja delavske knjižice je bila zavrnjena.

Razlogi: Po § 80 c obrtn. reda je imejitelj obrta dolžan shranjeno delavsko knjižico po pravilni razdružitvi delovnega razmerja delavcu vrniti.

V tem slučaju je nesporno, da tožnik od delodajalca ob vstopu v službo na roko sprejete blagajniške gotovine 10 K vzlic opominu do danes še ni obračunal.

Ker je tožnik, kakor je dokazano po priči L., sam izstopil iz službe, ne da bi obračunal 10 K, je smatralo obrtno sodišče za dognano, da ni pravilno razvezal delovnega razmerja.

Tožnik mora iz tega dejstva naraslo škodo sam trpeti in je sodišče njegovo tožbo odbilo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Kdor svoj želodec ljubi, ne pije drugega, kakor

želodčni likér

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Pristni „FLORIAN" ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: „FLORIAN", Ljubljana.

Postavno varovano

Dr. Benjamin Ipavic

asistent oddelka za ženske bolezni in porodniškega oddelka dež. bolnice

ne ordinira do preklica.

Žepni koledar za 1913

v Trstu

se dobi pri ANTONU VAUPOTIČU v ‚Delavskem domu', ulica Madonina 15.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebina: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnic in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe „Zarje". — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za „Zarjo". — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzorništva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi „Zarje" v Ljubljani po zaupnikih.

Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenit M. J-č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1·20 K. Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi ‚Zarje.'

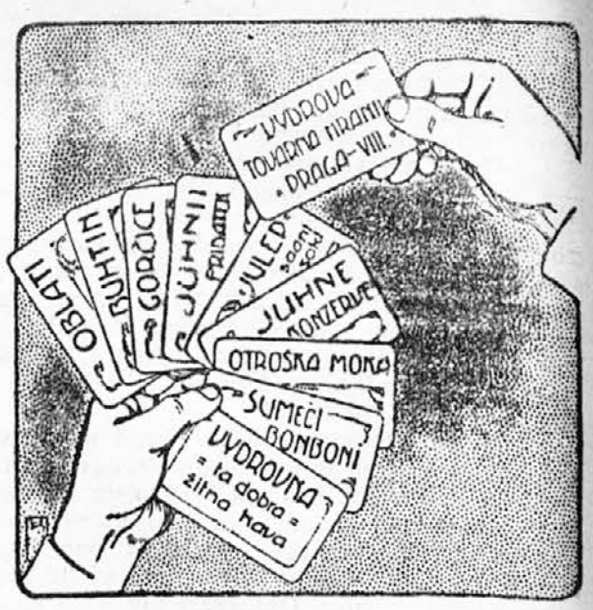

Maksim Gorkij

„Mati".

Cena K 4·—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi „Zarje" v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Hiša

novejša stavba, bolj v sredini mesta in v bližini cestne železnice, se vzame v najem.

Ponudbe je nasloviti na A. P. poštni predal št. 26, glavna pošta.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta štev. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Za veselice!

Velika izbira najcenejših raznih krink, kap, klobučkov in drugih pokrival, girland, koriandoli, serpentin in drugih reči. Vse te predmete dajem društvom v komisijsko prodajo, to je, kar se ne razpeča sprejmem po veselici nazaj.

Isto velja za vsa zunanja naročila.

FR. IGLIČ, Ljubljana, Mestni trg št. 11-12.

‚SLAVIJA' VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA ‚SLAVIJA' ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke ‚Slavije' so nepodbitne in nezapadljive. Gmotno podpira banka ‚Slavija' narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fondi nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2,733.740·70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123,257695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštnine prosto

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE" VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI